

Lublin, 13 września 2023

dr hab. Agata Błachnio, prof. KUL

Instytut Psychologii

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Julii Marii Balcerowskiej pt. *Osobowościowe uwarunkowania problematycznego korzystania z portali społecznościowych – rola narcyzmu i związanych z nim motywów Ja* napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Beaty Pastwy-Wojciechowskiej

Według art. 13. *Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki* rozprawa doktorska przede wszystkim powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, wykazywać ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. W niniejszej recenzji postaram się ocenić, czy spełnia te warunki.

Przedstawiona mi do recenzji rozprawa stanowi serię pięciu artykułów opublikowanych w czasopismach anglojęzycznych, cztery z nich to czasopisma z Journal Citation Reports z Impact Factorami od 2,387 do 8,957, mające kolejno 70, 100, 100 i 140 punktów ministerialnych oraz jeden bez IF z punktacją 70. Julia Balcerowska jest pierwszym

autorem w czterech artykułach i w jednym drugim. Artykuły zostały opublikowane w latach 2018 – 2023, natomiast badania zostały przeprowadzone w latach 2016-2018 (w jednym nie znalazłam informacji o czasie prowadzenia badań). Opisane w nich badania zostały przeprowadzone dzięki finansowaniu z grantu z Narodowego Centrum Nauki oraz wyjazdom na zagraniczne i krajowe praktyki i staże naukowe. Autorka przedstawiła badania, w których podjęła temat podmiotowych uwarunkowań problematycznego korzystania z portali społecznościowych. Głównym celem było pokazanie roli osobowościowych uwarunkowań problematycznego korzystania z portali społecznościowych, biorąc pod uwagę różne aspekty narcyzmu. Ponadto Autorka obrała sobie za cel walidację narzędzi mierzących problematyczne korzystanie z portali społecznościowych i Facebooka, a także sprawdzenie związku tych konstruktów z funkcjonowaniem psychospołecznym i dobrostanem.

Bardzo wysoko oceniam cały przedstawiony cykl publikacji, który pokazuje znakomite umiejętności badawcze Doktorantki, począwszy od przygotowania planu badań, zdobycia środków na badania, zebrania zespołu badawczego, przeprowadzeniu badań, aż po przygotowanie tekstu do publikacji i opublikowaniu wyników. Warto podkreślić, że Autorka opublikowała wskazane artykuły w bardzo dobrych czasopismach i przeszła już ocenę recenzentów. Należy wskazać, że proces recenzencki w czasopismach z JCR jest często długi i niełatwy, a w dodatku nigdy nie wiadomo jaki będzie efekt końcowy.

Niektóre z przedstawionych wyników mają jedynie charakter replikacyjny, co nie umniejsza ich wartości. Za największą wartość zaprezentowanych badań warto wskazać pokazanie roli narcyzmu w problematycznym korzystaniu z mediów społecznościowych. Autorka w swoich badaniach brała pod uwagę narcyzm wieloaspektowo i pokazała, że w przypadku narcyzmu, związanego z motywem ochrony Ja, wchodzenie w problematyczne korzystanie z portali związane jest tendencją do eskapizmu, ulgi od przeżywanych emocji negatywnych oraz kompensacji trudności ze świata poza Internetem. Ten wynik wydaje się

być bardzo istotnym rozszerzeniem rozumienia roli narcyzmu w nałogowym korzystaniu z portali społecznościowych i stanowi znaczący wkład do wiedzy.

Na uwagę zasługuje także fakt, że Autorka przeprowadziła walidację polskich wersji narzędzia do pomiaru problematycznego korzystania z portali społecznościowych, mianowicie *Bergen Facebook Addiction Scale* oraz *Bergen Social Media Addiction Scale* i sprawdzała związki obu mierzonych konstruktów z poziomem funkcjonowania psychospołecznego i dobrostanu. Autorka pokazała jednoczynnikową strukturę obu narzędzi oraz uzyskała dobre właściwości psychometryczne obu skal. Ponadto, wyniki pokazały zbieżność korelatów problematycznego korzystania z portali społecznościowych i Facebooka.

Pomimo mojej pozytywnej oceny chciałabym wskazać kilka uwag, które nasunęły mi się po zapoznaniu się z zaprezentowanym cyklem badań. Niektóre z nich mogą stanowić inspirację w czasie przygotowywania kolejnych projektów badawczych. Uwagi te w żadnej mierze nie umniejszają pozytywnej oceny, ale są raczej zaproszeniem do dyskusji.

W autoreferacie Autorka omawia portale społecznościowe, natomiast dalej przedstawia badania nad Facebookiem, opublikowane w tekście, który Doktorantka uznała za bazę dla przyszłych dociekań, czyli taki artykuł wprowadzający. Moja wątpliwość wzbudza dość gładkie przejście od pojęcia portali społecznościowych do Facebooka. Co prawda dalej Autorka przedstawia badania dotyczące portali społecznościowych i Facebooka, które według Autorki dostarczają przesłanki do możliwości wnioskowania na temat zbieżności wybranych korelatów w przypadku tych dwóch konstruktów. Nie do końca mnie to przekonuje, na pewno wynik ten wskazuje pewną podstawę do dalszych badań w tym kierunku, ale byłabym ostrożna, jeśli chodzi o tak radykalne stwierdzenia, jakie stawia Doktorantka. Zastanawia mnie także dlaczego Autorka nie poświęciła żadnego badania innemu portalowi, np. Instagramowi, który ma też wielu użytkowników. Mam pytanie, czy Autorka sądzi, że wyniki byłyby podobne, jak uzyskane w przypadku Facebooka.

Przedstawione badania zostały przeprowadzone w latach 2016-18, w jednym tekście nie znalazłam informacji o czasie prowadzenia badań. To długi czas jeśli mówimy o badaniach nad nowymi mediami. Zastanawiam się, czy badania prowadzone obecnie mogłyby przynieść inne wyniki. Warto zauważyć, że po tym czasie pandemia zmieniła nieco sposób korzystania z nowych mediów. Poza tym, nowe technologie rozwijają się, nasuwa się pytanie, czy zatem te wyniki są wciąż aktualne.

Zastanawiam się, dlaczego Autorka za każdym razem używała do pomiaru osobowości TIPI. Zgadzam się, że jest to metoda popularna i bardzo wygodna zarówno dla badacza jak i dla badanego, ponieważ jest krótka. Jednak z różnych względów rzetelności poszczególnych wymiarów są bardzo niskie, co powoduje, że wielu badaczy wskazuje, że uzyskane wyniki należy analizować z dużą ostrożnością. Dlaczego Autorka nie spróbowała innych metod?

Trzeba też wskazać, że ograniczeniem przedstawionych badań jest charakter poprzeczny, czego Autorka ma świadomość. Czy Autorka ma pomysł, jak takie badania można by zaprojektować, żeby rozwiązać ten problem?

Na uwagę zasługuje fakt, że Doktorantka przeprowadziła badania na dość dużych próbach, jednak w niektórych badaniach brak wyjaśnienia wielkości próby.

W badaniach zabrakło kontrolowania rodzaju podejmowanych aktywności w mediach społecznościowych. To, co użytkownicy robią i w jaki sposób korzystają z nowych mediów np. aktywnie czy pasywnie wydaje się bardzo istotne. Nasuwa się pytanie, czy narcyzm mógłby odrywać rolę, jeśli spojrzelibyśmy na aktywność na portalach społecznościowych bardziej szczegółowo, poprzez rodzaje aktywności, a nie tylko na poziomie ogólnym.

Podsumowując, zaprezentowany cykl artykułów jako rozprawa doktorska oceniam bardzo wysoko. Zebrane artykuły, tworzą spójny cykl. Autorka potrafi na podstawie zebranej literatury planować i prowadzić badania, analizować wyniki i co więcej potrafi z sukcesem

publikować swoje wyniki w obiegu międzynarodowym. Przeglądając bazy można zobaczyć, że nie jest to jedyny dorobek Doktorantki. Od kilku lat Autorka publikuje w bardzo dobrych czasopiśmie z JCR, tym samym włączając się w debatę międzynarodową m.in. na temat różnych aspektów portali społecznościowych. Warto zaznaczyć, że Doktorantka publikuje w międzynarodowych zespołach, zdobywa granty i doświadczenia w czasie wyjazdów zagranicznych. Można uznać, że już jest naukowcem, który się rozwija.

Biorąc wszystko powyższe, stwierdzam, że rozprawa doktorska przedstawiona w formie cyklu pięciu artykułów spełnia warunki określone w ar. 13 z dnia 14 marca 2003 roku o tytule naukowym i stopniach naukowych, a zatem może być dopuszczona do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'A. B. Talma', is centered within a white rectangular box.